

O

D

K

A

Z

Y

Augustinus

Trvalé hľadanie

Bolzano

Zo všetkých možných spôsobov

Einstein

Najkrajší dar prírody

Chesterton

Mlčanie je niekedy

Masaryk

Základ demokracie

Pascal

Pravdu spoznávame

Rochefoucauld

Každý si ťažká

Solženicyn

Ľudia zabudli na Boha

Srholec

Stručné úvahy

Teilhard

Boh nie je od nás ďaleko

Weizsäcker

Ak nám poznanie bráni

Wiener

Zápas o poznanie

Vybral a zostavil
Dušan JEDINÁK

Trvalé hľadanie

Stvoril si nás na svoj obraz, a nespokojné je naše srdce, kým nespočinie v Tebe... Človek je stvorený, aby poznal Boha, poznajúc ho miloval, milujúc ho bol v ňom blažený.

K Bohu sa približujeme nie chôdzou, ale láskou.

Boha nemožno milovať bez lásky k blížnemu a blížnych nemožno milovať bez ľahostajnosti k sebe.

Bremeno zákona Pán Boh nepoložil na tých, čo slúžili spravodlivosti, ale hriechu. Spravodlivý zákon dal nespravodlivým ľuďom, aby odhalil ich hriechy, nie odstránil. Ved' hriechy neodstraňuje nič, iba milosť viery činná skrze lásku.

- *Keby bol pre nás pochopiteľný, nebol by to Boh.*
- *Keď miluješ blížneho, očisťuješ si oko, aby si mohol vidieť Boha.*
- *Láska je Boží dar až do takého extrému, že láska sama je Boh v svojej osobe.*

Modlitba je rozhovor duše s Bohom.

Modlitbou človek Bohu vyznáva, že ho potrebuje.

- *Nešťastný je človek, ktorý pozná všetko, okrem teba Bože.*
- *Pravá obeta je každý skutok, ktorý sa koná, aby sme svätým spoločenstvom priľnuli k Bohu, je to skutok určený k cieľu onoho dobra, ktorým naozaj môžeme byť spasení.*
- *Bez lásky sme si sami sebe na ťarchu, skrz lásku znášame jeden druhého.*
- *Miluj Boha a potom všetko čo budeš chcieť, bude dobré.*
- *Pretože sme ťa opustili, vydal si nás nám samotným.*
- *Poznávaj, aby si uveril, ver, aby si pochopil.*
- *Kto sa nenechá premôcť pravdou, nad tým zvíťazí omyl... Šťastie je toto: hľadať pravdu až po najvzdialenejšiu medzu, ktorú už nemožno prekonať.*
- *Je lepšie, aby pohoršenie vzniklo, než aby sa pravda utajovala.*
- *Ak hľadáš pravdu, drž sa cesty, lebo aj cesta je už pravdou.*
- *Je v nás svetlo rozumu, v ktorom vidíme nemenné pravdy... Neučíme sa slovami znejúcimi navonok, ale vnútri nás učí pravda.*
- *Je veľmi nebezpečné, ak hovoríme, čo si myslíme, veľmi bolestné, ak to nehovoríme a veľmi zhubné, ak hovoríme opak.*
- *Nikto nech nehovorí, že už pravdu našiel. Hľadáme ju tak, ako by ju nepoznal nikto. Pravda môže byť skôr starostlivo a vo svornosti hľadaná, pokiaľ sa nepredpokladá, akosi zbrklo a vystatovačne, že už bola nájdená.*

Budeme hľadať tak, akoby sme mohli nájsť, ale nikdy nenájdeme tak, aby sme mohli prestať hľadať.

Rob to, čo dokážeš a modli sa za to, čo nedokážeš – a Boh dá, aby si to dokázal.

Aurelius Augustinus (354 – 430)

(dmj)

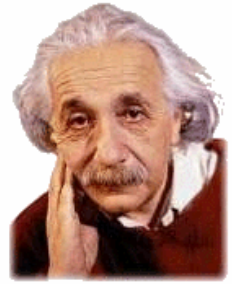
- ♣ *Zo všetkých možných spôsobov jednania vyber vždy ten, ktorý po uvážení všetkých dôsledkov najviac prispeje k blahu celku.*
- ♣ *Omnoho viac ako o šírenie užitočných právd sa musíme usilovať o to, aby sa cvičením u ľudí rozvinula schopnosť úsudku... musíme ich naučiť samostatne rozpoznávať nesprávne úsudky.*
- ♣ *Musíme byť rozhodní. Priľnúť k pravde, k dobrej veci ľudstva, a nie sa chcieť zapáčiť nejakej strane, nejakej ľudskej stolici.*
- ♣ *Odvahu potrebuje aj učiteľ, pretože pravá osveta vždy naráža na odpor; v každej krajine sa nájdú ľudia, pre ktorých je čistá pravda soľou v očiach.*
- ♣ *Priznajme sa pred celým svetom, že potrebujeme lásku, milovať a byť milovaní. Nehanbime sa za to, že sme ľudia!*
- ♣ *Nič nemôže zabrániť tomu, aby sme neodvodili z najpravdivejších tvrdení, ak ich spojíme s nepravdivými predpokladmi – najzvrátenejšie a najhanebnejšie závery.*
- ♣ *Príde doba, keď budú ľudia pociťovať k vojne, k tejto nezmyselnej túžbe dokázať svoju pravdu mečom, rovnako všeobecný odpor, aký teraz pociťujú k súboju.*
- ♣ *Pravá veselosť nielenže neuberá z dôstojnosti ľudskej, ale je aj podstatnou podmienkou jej dokonalosti.*
- ♣ *Byť šťastný a iných obšťastňovať – to je pravé poslanie človeka... Podstatné je cítiť v každom človeku dôstojnosť ľudskej prirodzenosti.*
- ♣ *Múdry človek nie je nikdy pyšný a spupný; skôr o sebe zmýšľa skromnejšie ako iní... nechce panovať nad inými, ale nechce tiež byť ich sluhom...*
- ♣ *Bez toho, že by sme preceňovali hodnotu, ktorú poznanie má, musíme všetci uznať, že nevedomosť a omyl pôsobí celému ľudstvu nesmierne zlo... každý človek, pokiaľ je živý, má pokračovať vo svojom vzdelávaní... Viera nás nezabavuje povinnosti používať vlastný rozum a naopak.*
- ♣ *Matematiku možno definovať ako vedu, ktorá pojednáva o všeobecných zákonoch, podľa ktorých sa veci musia riadiť vo svojej existencii... Cenil som si na matematike len to, čo je súčasne filozofiou.*
- ♣ *Niečo je pravda nie preto, že to tak poznáva Boh, ale naopak Boh to tak poznáva, pretože to tak je.. Keby neboli pravdy samé o sebe, nemohli by existovať ani žiadne poznané alebo myslené pravdy.*
- ♣ *Predovšetkým som si stanovil pravidlo, že ma žiadna zrejmosť predpokladu nedonúti k tomu, aby som sa cítil zbavený povinnosti hľadať preň dôkazy tak dlho, pokiaľ jasne neuvidím, že nemožno a prečo nemožno požadovať žiadny dôkaz.*
- ♣ *Konečné a nekonečné sa vzťahuje na určité vnútorné vlastnosti predmetov a vôbec sa netýka len ich vzťahov k našej poznávacej schopnosti či dokonca k našim zmyslom.*
- ♣ *Nič na svete nesmieme mať za istejšiu a nepochybnejšiu ako zásadu, že všetci pozemšťania sa vyznačujú v podstate rovnakou prirodzenosťou a majú v podstate rovnaké práva... Každý boháč namiesto toho, aby si robil nárok na zvláštne prejavy úcty, by mal cítiť kvôli svojmu bohatstvu potrebu ospravedlnenia a obhajoby.*
- ♣ *Slabý matematik nebude nikdy mocným filozofom... aby to, čo možno bolo povedané nejasne, bolo vysvetlené jasnejšie, to, čo je úplne nesprávne, bolo odvolané, ale všetko správne a pravdivé, aby čo najskôr bolo všeobecne prijaté.*
- ♣ *Vo vedách i vo všetkých ostatných oblastiach neprinášajú pokrok tí, ktorí krčovite zotrývajú na ustálenom stave vecí, ale tí, ktorí sa usilujú o lepšie, tí, ktorí sa odvážia stále meniť všetko, čo nie je v poriadku.*

Šľachetný mysliteľ **Bernard Bolzano**
 (5.10.1781–18.12.1848),
 profesor pražskej univerzity,
 mimoriadny zjav kultúrnej minulosti v Čechách.
 (dmj)

Najkrajší dar prírody

- ♣ *Najkrajšie pocity vyplývajú zo záhad. Sú to pocity, ktoré stoja pri kolíske skutočného umenia a skutočnej vedy. Človek, ktorý tento pocit nepozná, človek, ktorý sa už nedokáže diviť a ktorý nevie žasnúť, je prakticky mŕtvy. Je ako zhasnutá svieca.*
- ♣ *Jedným z najsilnejších motívov, ktorý vedie mužov do umenia a vedy, je únik z každodenného života vyznačujúceho sa bolestnou drsnosťou a beznádejnou nudou, od okov vlastných, stále sa meniacich túžob.*
- ♣ *Bez viery, že sa tento svet tak, ako sa javí nášmu poznaniu, riadi zákonmi rozumovej povahy, si neviem predstaviť skutočného vedca. Prírodné vedy bez náboženstva sú ochrnuté.*
- ♣ *Každé poznanie o skutočnosti vychádza zo skutočnosti a ústi do nej.*
- ♣ *Je otázka, čo je pre vedca významnejšie, či poznanie faktov, či fantázia.*
- ♣ *Moje ideály, ktoré mi vždy žiarili na cestu a znova a znova ma naplňali radostnou odvahou žiť, boli láskavosť, krása, a pravda... Prázdne ciele ľudského úsilia - majetok, povrchný úspech, prepych – sa mi vždy videli opovrhnutiahodné.*
- ♣ *Najrozumnejšia forma výchovy je príklad.*
- ♣ *Nech sú dobrí a spravodliví ľudia akýkoľvek, už len kvôli nim sa oplatí žiť.*
- ♣ *Nechci byť človekom, ktorý je úspešný, ale buď človekom, ktorý za niečo stojí.*
- ♣ *Neplač že zapadlo slnko, lebo slzy ti zabránia uvidieť hviezdy*
- ♣ *Povinnosťou každého človeka je byť príkladom čistoty a mať odvahu zachovávať svoje etické presvedčenie v spoločnosti cynikov. Už dávno sa usilujem takto postupovať – so striedavým úspechom.*
- ♣ *Mier nemôže byť udržiavaný násilím, môže byť dosiahnutý len porozumením.*
- ♣ *Väčšina ľudí si myslí, že intelekt robí veľkého vedca. Nemajú pravdu. Robí to charakter.*
- ♣ *Veda bez náboženstva je slepá a náboženstvo bez vedy je chromé.*
- ♣ *Radosť vidieť a rozumieť je najkrajší dar prírody.*
- ♣ *Svet je chudobný na princípy, ale ohromne bohatý na štruktúry.*
- ♣ *Láska je pre človeka zložitejšia ako matematika, často s neriešiteľnými príkladmi.*

Albert EINSTEIN (14.3.1879 – 18.4.1955)

(dmj)

Mlčanie je niekedy jediná odpoveď.

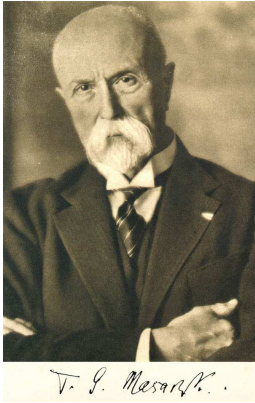
- *Pokrok je prozreteľnosť bez Boha... Psychoanalýza je spoveď bez rozzhrešenia.*
- *Láska je paradox, ... znamená určite jedno z dvoch: odpúšťať neodpustiteľné alebo milovať ľudí nehodných lásky.*
- *Tolerancia je cnosť človeka, ktorý nemá na vec žiadny názor.*
- *Zázrak znamená rýchle ovládnutie hmoty duchom.*
- *Volný verš je ako volná láska, je to protiklad pojmov.*
- *Pravda nie je nič iné ako môj pokus zistiť, či môj pohľad na vec platí alebo nie...*
- *Nie som si istý, či je možné vyjadriť pravdu inak než analógiou alebo podobenstvom.*
- *Ak odstránime nadprirodzené, nezostane nám prirodzené, ale iba neprirodzené.*
- *Z existencie čo je, nevyplýva, prečo to je, ba ani to, prečo je to tak a nie inak.*
- *V porovnaní s ničím je každé niečo niečím báječným.*
- *Žiadne zviera by neprišlo na niečo tak zlého ako je opilstvo, a na niečo tak pekné, ako je pitie.*
- *Obyčajná a zdanlivo bezvýznamná existencia je ako desaťtisíc detektívok zmiešaných dohromady.*
- *Jediné zdôvodnenie demokracie môžeme nájsť v božskom pôvode človeka.*
- *Bez pokory sa nemožno z ničoho radovať – dokonca ani z pýchy.*
- *Nemeníme skutočnosť, aby zodpovedala ideálom. Meníme ideál – je to pohodlnejšie.*
- *Problém nie je v tom, že nemôžu nájsť riešenie, oni nemôžu nájsť problém.*
- *Moderný svet si nepripúšťa, že je nenormálny, pretože nevie, čo je normálne.*
- *Sme na najlepšej ceste vychovať pokolenie tak skromné, že neuverí ani násobilku.*
- *Rozum sám je predmetom viery. Musíme totiž veriť, že naše myšlienky majú vôbec nejaký vzťah ku skutočnosti.*
- *Nebezpečenstvo zo straty viery v Boha nie je v tom, že by človek neveril v nič, ale v tom, že by potom veril v hocičo.*
- *Nazvite svoj omyl skúsenosťou – a jeho tiaž bude hneď o polovicu ľahšia.*

Gilbert Keith CHESTERTON (29. 5. 1874 – 14. 6. 1936)

(dmj)

Základ demokracie: slobodná kritika a verejná kontrola

- ♥ *V poznání pravdy, v mravnom poriadku, v účinnej láske máme už v tomto živote podiel na večnosti... Humanita sa snaží upraviť pomery zákonom a systémom... V demokracii nesmie byť človek človeku prostriedkom, ale spolupracovníkom vo vzájomnej službe.*
- ♥ *Vo všetkom, i v politike, záleží na hodnote celého človeka, na úrovni spolupráce a spoluzodpovednosti.*
- ♥ **Pravdivosť – to je tajomstvo sveta a života, to je sviatosť náboženská i mravná.**

- ♣ *Učiteľ – to nie je len učiť, ale aj učiť sa... Reformovať výchovu, to neznamená len zdokonaľovať didaktiku v škole, to znamená reformovať život aj nás dospelých: my sme pôda, z ktorej rastú nové generácie, záleží veľmi aj na nás, či budú lepšie alebo šťastnejšie... Učiac sa sám, stále sa musím učiť. Škola je štát v malom... Škola vychováva budúce generácie a vlastne preto spravuje spoločnosť...*
- ♣ *Škola má dieťa vychovávať v presvedčení, že veda, poznanie pravdy je veľká, ohromná mravná sila, ktorú všetci uznávame.*
- ♣ *Každé vyučovanie nemá iba dávať vedomosti, ale má naučiť metóde. Pri každom učení je postup, metóda, hlavnou vecou. Nielen čo, ale ako sa to robí. Privykať dieťa metóde.*
- ♣ *Naučiť sa myslieť – to je najlepšia príprava pre život... Ide o to, mať ten správny smer, ten zvyk, nútiaci človeka správne myslieť, postupovať k harmónii a jednotnosti.*
- ♣ *Človek zabudne takmer všetko, čo sa v škole učil, iba záujem vhodne povzbudený trvá a učí ho pozorovať veci.*
- ♣ *Doktorské skúšky a tituly, učenosť, nezaručujú slušnosť, čestnosť ani statočnosť. Mne nesmrteľnosť plynie z bohatosti a hodnoty ľudského života, ľudskej duše. Nedokážem si predstaviť, že by taká krásna a jemná vec, akou je myslenie, poznávanie, zbožnosť, mravné úsilie, vnímanie krásy, celá vzdelanosť, že by sa to mohlo stratiť, že by to malo byť k ničomu. Náboženstvo je praktické, životné v hlbokom zmysle slova. Nie je dostatočne definované svojimi dogmami, ani obradmi, ani svojou históriou, ale pochopením svojej podstaty a tou je vedomie závislosti človeka na Bohu... Náboženstvo je dôverou a nádejou, živí túžbu po poznaní a múdrosti. Človek sám sebe, človek človeku, je hodnotnejší ako bytosť duchovná... Boh je hlavným a prvým predmetom nášho myslenia, poznávania a usilovania. Boh a duša. Jedno súvisí s druhým. Duša a Boh to je pravý smer života... Duša a hmota nestoja proti sebe. Duša, telo i hmota, celá skutočnosť sú nám dané pre poznanie. Dušu i hmotu máme viesť k vyššej dokonalosti.*
- *Nad všetko má platiť: pracovať. Iba prácou sa človek stáva osobnosťou, charakterom, stáva sa samostatným. Bez práce nemáme nikdy dost dôvery v seba. Prácou sa vyrovnávame s vrodenu násilnosťou. Láska k blížnemu, to je práca, aj láska je prácou...*
- *Ak chce študent pracovať pre národ, najlepšie urobí, ak bude pracovať pre seba, to znamená, aby sa svedomito pripravoval svoje povolanie. Netreba si lámať hlavu, čím prospejeme národu najlepšie. Ak študuješ medicínu, prospeješ národu najlepšie, ak budeš dobrým a svedomitým lekárom. Ty zase národu prospeješ, ak budeš dobrým učiteľom...*
- *Poznávanie je mravná povinnosť, podobne ako láska a služba blížnym... Každá pravda je alebo raz bude dobrá pre život... Pravda nie je nikdy v rozpore s mravnosťou... Dobre pozorovať a poznávať – na to je potrebná láska... Bez lásky a bez pravdy nemôže človek poznať človeka... V poznání pravdy, v mravnom poriadku, v účinnej láske máme už na tomto svete podiel na večnosti.*
- *Dobrý program je dobrá vec; ale okrem toho musí byť preň čestný, statočný a múdry človek, ktorý má odvahu k zodpovednosti... Dobrého je v systéme sveta viac; ale to zlé cíti človek silnejšie.*

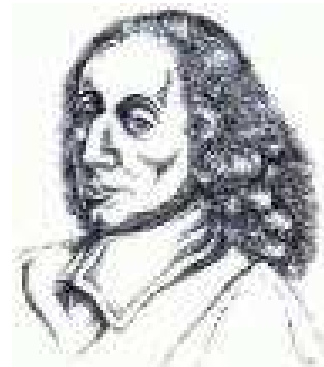
Tomáš Garrigue MASARYK (7. 3. 1850 – 14. 9. 1937)

(dmj)

- **Pravdu spoznáваме nielen rozumom, ale tiež srdcom.** Srdce má svoje dôvody, ktoré rozum nepozná.
- *Len tam, kde cítime, máme istotu; tam, kde odvodzujeme, sme plní neistoty.*
- *Myšlienka je čosi obdivuhodné a neporovnateľné vo svojej podstate... Myšlienka tvarí veľkosť človeka... Človek je zjavne stvorený pre to, aby myslel... Celá naša dôstojnosť spočíva v myslení. V ňom sa musíme vzopnúť, nielen v priestore a čase, ktoré nedokážeme naplniť. Usilujme sa teda, aby sme mysleli správne. V tom je princíp mravnosti.*
- **V každom človeku je priepasť, ktorú môže vyplniť iba Boh.**
- *Pravda poskytuje istotu, ale už aj samotné jej hľadanie poskytuje klúd.*
- *Rozumný človek nemiluje preto, že je to pre neho výhodné, ale preto, že nachádza šťastie v samotnej láske.*
- *Kto nám vytýka nedostatky, zaslúži si našu vďaku. Naše nedostatky síce týmto spôsobom nezmiznú, pretože ich máme ešte veľmi mnoho, ale ak sú nám známe, začínajú nás znepokojovať a my sa snažíme zbaviť sa ich.*
- **Čím je človek rozumnejší a lepší, tým viac dobra zbadá v ľuďoch.**

- *Pravé blaho človeka musí byť také aby ho mohli vlastníť všetci ľudia súčasne, bez rozdielu a závidi a aby oň nikto proti svojej vôli nemohol prísť.*
- *Svoju dôstojnosť nesmiem hľadať v priestore, ale v sústavnosti vlastného myslenia. Nežískam žiadnu výhodu, ak budem vlastníkom zeme. Priestorom ma vesmír obsiahne a pohltí ako bod, myšlienkou ho obsiahnem ja.*
- **Pre vznešených je potešením, ak môžu robiť ľudí šťastnými.**
- *Spravidla nás presvedčujú viac tie dôvody ktoré sami objavíme, než tie, na ktoré prišli iní.*
- **Náhoda pomáha tým, ktorí sú na ňu pripravení.**
- **Nemožno popierať existenciu všetkého, čo nie je pochopiteľné.**
- *Všetko sa musí dokázať a pri dôkaze nemožno použiť nič iné okrem axióm a pred tým dokázaných viet... Nikdy nemožno zneužiť to, že sa rôzne veci často označujú rovnakým termínom; preto určený termín musí byť v mysli zamenený za definíciu.*
- **Rozpornosť nie je známkou nesprávnosti, rovnako ako neprítomnosť rozporu nie je známkou pravdy.**
- *V tejto dobe je pravda tak zatemnená a lož tak zavedená, že pravdu môže poznať iba ten, kto ju miluje.*
- **Spravodlivosť a moc musia byť jedno, aby spravodlivosť sa stala mocou a moc spravodlivosťou.**

Blaise Pascal (19.6.1623–19.8.1662)

(dmj)

Každý si t'ážká na svoju pamäť, nikto na svoj úsudok.

- *Vážnosť je záhada tela, vynájdená na to, aby zakryla nedostatky ducha.*
- *Za rozumných považujeme len tých, ktorí majú zhodné názory s našimi.*
- *So skutočnou láskou je to ako s duchmi: každý o nich hovorí, ale kto ich videl?*
- *Skutočný úspech máme až vtedy, ak nám ho priznajú aj závistlivci.*
- *Odmietnutie chvály je vyjadrením túžby byť pochválený dvakrát.*
- *Je nemožné milovať po druhý raz to, čo sme naozaj prestali milovať.*
- *Iba ten, kto naozaj ľúbi, nevie, kedy ho ten druhý prestal milovať.*
- *Bolo by načase, aby sa nevina tešila rovnakej pozornosti ako zločin.*
- *Slovami môžeš zatajiť čo chceš. Skutky ťa prezradia.*
- *Nádej a obava sú nerozlučné... Súciť je na nič. Treba pomáhať.*
- *Mať vynikajúce vlastnosti nestačí: je potrebné ich vedieť uplatniť.*
- *Pravda nespôsobí toľko dobrého, koľko zla narobia jej dôsledky.*
- *Žiadna maska nedokáže nadhlo zakryť lásku, ak je, a predstierať ju, ak nie je.*
- *Vonkajšia dokonalosť má obyčajne zastriť vnútorné nedostatky.*
- *Aj v priateľstve aj v láske sme šťastnejší tým, čo nevieme, ako tým, čo vieme.*
- *Svetom vládnu peniaze a náhody... Človek ľahko uverí tomu, čo si praje.*
- *Úprimnosť je túžba zmenšiť svoje chyby aspoň tým, že sa k nim priznáme.*
- *Mlčanie je najistejší spôsob hry, ak máme neisté šance.*
- *Keď už sám žiadne názory nemám, brojím aspoň proti tým, ktoré majú druhí.*
- *Kto chce dokázať, že je dobrosrdečný, nesmie byť veľmi vtipný.*
- *Sú vyčítania, ktoré znamenajú chválu, ale aj pochvaly, ktoré sú utrhaním na cti.*
- *Vyrovnanosť múdrych je len v umení nedat' najavo svoje zmätky.*
- *Chciet' nad všetkými a vždy vyniknúť rozumom, je úplný nerozum.*
- *Niet na svete tak šikovný človek, aby poznal celú svoju hlúposť.*
- *Nenudí nás ten, koho potrebujeme.*
- *Ani do slnka ani na smrť sa nepozrieš priamo.*
- *Existujú aj ľudia tak povrchní a do vetra, že nemôžu byť ani poriadne zlí.*
- *Viac sme leniví na duchu než na tele... Kto naozaj chce, ten môže.*
- *Nikdy nie sme tak šťastní ani tak nešťastní ako si myslíme.*
- *Ľahko si dávame rozhrešenie za hanebnosť, o ktorých vieme len my sami.*
- *Priznávame sa k malým chybám len preto, aby vzniklo presvedčenie, že nemáme veľké.*
- *Pokrytectvo je pocta, ktorú vzdáva nerest' cnosti.*
- *V nádeji na prospech t'ahajú poctivosť aj podlosť za jeden špagát.*
- *Slabosť je väčším nepriateľom charakteru ako výstrednosť.*
- *Múdroosť je pre ducha to, čo zdravie pre telo.*
- *Možno dávať rady. ale nemožno naučiť konať.*
- *Kto sa priveľmi zaoberá nepatrnými vecami, obyčajne prestáva byť schopný veľkých činov.*

François de la ROCHEFOUCAULD

(15. 12. 1613 – 17. 3. 1680)

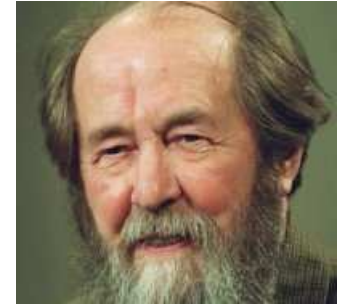
(dmj)

Ludia zabudli na Boha, to je dôvod prečo sa to všetko stalo.

- *Moc – a to sa vie už tisícročia – je jedom... Pre človeka, ktorý verí v niečo vyššie, čo stojí nad nami všetkými, a ktorý preto chápe hranice svojich možností, moc nie je ešte smrteľnou. No pre ľudí bez tejto viery je mŕtvolným jedom. Kto sa ním raz nakazil, niet pre neho záchrany.*
- ***Každý, kto raz vyhlásil násilie za svoju metódu, nevyhnutne si musí zvolit' lož za svoj princíp.***
- *Krok statočného človeka: nezúčastniť sa na lži, nepodporovať lživé konanie! Nech to prichádza na svet, dokonca nech vládne svetom – ale nie s mojou pomocou.*
- *Spravodlivosť znamená súlad s morálnym právom pred právnym.*
- *Jedno slovo pravdy celý svet preváži.*
- *Nikdy nič neprehrmí – odplata za zbabelosť bude len ťažšia. Statočnosť a schopnosť prekonávať sa získame len vtedy, keď sa odhodláme na obeť.*
- ***Ak neobrodíme svoje svedomie, nezachráni nás nijaká ekonomika.***
- ***Statočnosť a schopnosť prekonávať sa, získame len vtedy, keď sa odhodláme na obeť.***
- *Postupne mi dochádzalo, že línia, ktorá rozdeľuje dobré a zlé, nie je medzi krajinami, nie medzi triedami a nie medzi politickými stranami, že táto hranica je len v srdci každého z nás.*
- *Pravidlo by malo byť: Jednaj tam, kde žiješ, kde pracuješ! Trpezlivo, činorodo, kam až tvoje ruky dosiahnu.*
- *Popri ľudských právach treba brániť aj dušu človeka: vyslobodiť ju pre život rozumu a citu.*
- ***Zázraky sa nezosielajú tým, ktorí sa im zo všetkých síl neponáhľajú v ústrety.***
- ***Spravodlivosť je svedomie, nie osobné, ale svedomie celého ľudstva. Tí, ktorí jasne počujú hlas svojho svedomia zvyčajne rozpoznajú aj hlas spravodlivosti.***
- *Národy sú bohatstvom ľudstva a jeho farbami. Existencia rôznych rás bola bezpochyby od počiatku zámerom Stvoriteľa.*
- *Záchrana ľudstva spočíva práve v tom, že sa všetko týka všetkých.*

... je už na čase, aby se začali víc zdůrazňovat lidské povinnosti, než lidská práva. Ve srovnání se svobodou dělat dobré má svoboda destruktivní a nezodpovědná daleko širší pole působnosti... svoboda sama rozhodně nemůže vyřešit všechny problémy lidské existence... v člověku zcela zakrnělo vědomí jeho odpovědnosti před Bohem a před společností ...

(Z přednášky na Harvardské universitě, 1981)

Alexander SOLŽENICYN (11. 12. 1918 – 3. 8. 2008)

(dmj)

Stručné úvahy

*Slovo sloboda nám všetkým chutí ako najlepšie víno.
Ale sloboda jednotlivca nemôže byť svojvôľ'a.
Sú tu aj záujmy spoločnosti a potreba jednoty.
Marxisti obetovali slobodu, aby bol jednotný svet.
Na Západe, ako sa mi zdá, obetovali jednotu,
aby zachránili slobodu.*

Zločin komunizmu bol v tom, že bolo legalizované násilie. Celý systém bol zariadený na to, aby represívnymi metódami nastolil raj na Zemi. Postupne to nebolo možné, boli netrpezliví, tak to riešili terorom. Komunizmus bol najhroznejší experiment minulého storočia.

Bolo nám mnohým súdené ísť ťažkou cestou... Máme si pripomínať príbehy ľudí, ktorí svoje životy obetovali, alebo ich nemohli rozvinúť. Umierali vo väzení, vo veľkej chudobe, veľkom ponížení. Nesmieme na nich zabudnúť. Musia byť výstrahou a výzvou, aby sme chránili svoju slobodu. Nesmieme padnúť pod kolesá ďalšej mašinerie.

Naša spoločnosť potrebuje vedieť o tom, čo sa stalo za komunizmu alebo za nacizmu, pretože demokracia ešte nie je rajom. Má v sebe zakódované aj prvky deštrukcie. Ak ju prestaneme strážiť, ak nebudeme zodpovední, tak je nebezpečenstvo, že sa demagógovia zjednotia a systém ohrozia.

Ľudstvo sa dopracovalo k racionálnemu organizovaniu a prežívaniu života... My musíme svet pochopiť taký. aký je, neodsúdiť ho, len mu predkladať nové otázky... Viera sa v dnešnom svete stáva vedou, dokonca jedinou vedou o skutočnom živote.

K jednote podstatne prispejeme svojou hlbšou ľudskosťou, živšou vierou. Teda nie kto má viac pravdy, ale kto má oživujúcu vieru a lásku.

Na to, aby bol človek šťastný, nepotrebuje doktorát ani vysokú školu, ani funkciu direktora, ale v srdci lásku k práci, ktorú vykonáva, aby ju vykonával s radosťou a prijal ju ako svoju cestu

S námahou, lútosťou, bolesťou a pokorou musíš v sebe hromadiť a chrániť svetlo. To je zmysel celej tvojej činnosti. Tento svet iné ani nečaká. Ak nie si svetlom, nedávaš nič... Ak však raz človek uzrel svetlo, ide za ním.

Myslím si, že každý človek by mal mať občiansku statočnosť a mal by žiť v pravde... Verím, že naše osudy vedie dobrá ruka, že človek sa nerodí nadarmo.

Čím som starší, tým viac si uvedomujem súvislosti, prepojenia a príbuzenstvo všetkých ľudí, bez rozdielu na orientáciu, rasu či náboženstvo.

Anton Srholec (*1929)

(dmj)

Boh nie je od nás d'aleko. V každej dobe na nás čaká v jednaní, v okamžitej činnosti... Božské do nás vnika, preniká nás a utvára prostredníctvom všetkých stvorených vecí bez výnimky.

Naozaj je zasiahnutý slepotou ten, kto nevidí šírku pohybu, ktorý d'aleko prekročil hranice prírodovedy, postupne zasiahol a naplnil chémiu, fyziku, sociológiu a dokonca i matematiku a dejiny náboženstva. Všetky oblasti ľudského poznania sa jedna po druhej pohli, spoločne strhnuté tým istým základným prúdom smerom k štúdiu vývoja. Evolúcia, to nie je už teória, systém ani hypotéza, ale d'aleko viacej: to je odteraz všeobecná podmienka, ktorej sa musia podriaďovať a ktorej musia vyhovovať všetky teórie, hypotézy i systémy, ak majú byť mysliteľné a správne. Svetlo, čo osvetľuje všetky fakty, zakrivenie, ktoré musí prijať všetky črty – to je evolúcia... Evolúcia smeruje k zdokonaleniu ľudstva v jeho celistvosti. Evolúcia je vzostup k vedomiu... Evolúcia je skvelý prostriedok byť viac Božím a viac sa Bohu dávať, v pohybe cítiť a objavovať svojho Boha... Neexistuje nič až po najvyššie stojacu ľudskú dušu, čo by nepodliehalo zákonu evolúcie.

Ľudský svet je pásmom neustálej duchovnej premeny, v ktorom sa všetky nižšie skutočnosti a sily bez výnimky zjemňujú a pretvárajú vo vnemy, city, myšlienky, v schopnosť poznávať a milovať... Čím viac sa človek stáva človekom, tým viac je korisťou stále výslovnejšej, stále čistejšej, stále nesmiernejšej potreby klaňať sa... Čím sa nám svet javí nádhernejší a oslavnejší, tým nádhernejšie môže pre veriaceho človeka žiariť svetlo Boha.

Zem sa skôr prestane krútiť ako ľudstvo vo svojom celku organizovať a zjednocovať. Keby sa zastavil tento vnútorný pohyb, sám vesmír by nedosiahol svoje završenie v človekovi... V takom vesmíre, kde všetko usiluje o postupné vytváranie ducha, ktorého Boh pozdvihuje ku konečnej jednote, nadobúda hmatateľná realita každého diela ceny posvätenia a spojenia s Bohom.

Stvorenie pokračuje čím d'alej v tej nádhernejšej forme a stále vo vyšších sférach sveta. A my slúžime dovršeniu tohto Stvoriteľského diela každou i tou najbezvýznamnejšou prácou svojich rúk... Prácou dovršujeme v nás svoje zjednotenie s Bohom.

Tvárou v tvár svetu a pravde existuje absolútna povinnosť hľadať a bádať... Jediná vedecky a objektívne prijateľná odpoveď na význam života je strmá cesta pokroku... Len človek môže poslúžiť človeku pri dešifrovaní sveta... Ak ukážeme pravdu len jednej jedinej duši, nič ju nezastaví, pokiaľ neprenikne všade a všetko nezapáli... Veda a zjavenie nemôžu d'alej plniť svoje funkcie inak, ako v pohybe, ktorý ich unáša k vzájomnému stretnutiu.

Človek nemôže vidieť sám seba mimo ľudstvo, práve tak ako nemôže úplne vidieť ľudstvo mimo života a život mimo vesmír... Chtiac nechtiac človek vo všetkom, čo vidí – nachádza a pozoruje sám seba... Veriť znamená uskutočňovať intelektuálnu syntézu... Viera je súhlas našej inteligencie s nejakou všeobecnou perspektívou vesmíru.

Verím, že vesmír je vývoj. Verím, že vývoj smeruje k duchu. Verím, že duch nachádza dokonalosť v človeku a v osobnosti. Verím, že najvyššia osobnosť je univerzálny Kristus ako organický stred vesmíru.

Láska vo všetkých odtieňoch nie je nič iné a o nič menšie, než viac menej priama stopa psychickej konvergencie vesmíru vo vnútri každého prvku... Milovať znamená nájsť a dovŕšiť sám seba v niečom mimo seba... Láska je jediná sila, ktorá veci zjednocuje, bez toho aby ich ničila... Láska je najuniverzálnejšia, najobdivuhodnejšia a najtajomnejšia kozmická energia... Podstatnou funkciou i čarom lásky je to, že robí človeka úplným... Láska je schopná viesť bytosti k dokonalému bytiu tým, že ich spája v ich hĺbke.

Svet sa nám často zdá ako niečo strašné: nesmierny, slepý, plný násilia. Otriasa nás, vláči nás, zabíja nás úplne bezohľadne. Takáto strašná skutočnosť preniká v každom okamihu všetkými trhlinami – oheň, epidémie, búrky, zemetrasenia, rozpútanie temných duchovných síl, ktoré v jedinom okamihu bezohľadne ničia, čo sme namáhavo vytvorili... Môj Bože, pretože mi moja ľudská dôstojnosť nedovoľuje, aby som pred tým zatváral oči ako zvierka alebo dieťa – aby som nepodľahol pokušeniu prekliat' vesmír a toho, ktorý ho stvoril – daj, aby som svet uctieval tým, že v ňom uvidím skrytého Teba...

Existuje spoločenstvo s Bohom skrz svet...

Cenu má len verná činnosť pre svet – v Bohu.

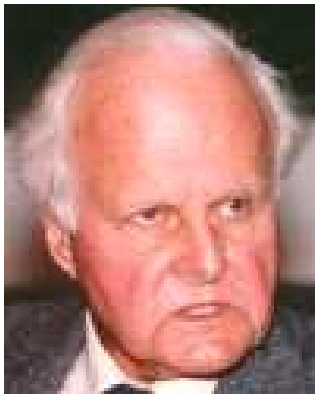

Pierre TEILHARD DE CHARDIN (1881–1955) (dmj)

Ak nám poznanie bráni v láske, musíme sa poznaniam vzdať.

- Človek sa snaží vniknúť do skutočnosti prírody, ale v jej poslednom neuchopiteľnom pozadí vidí neočakávane, ako v zrkadle, sám seba.
- Klasická fyzika bola nahradená kvantovou teóriou. Kvantová teória je overená experimentálne. Experimenty musia byť popisované v rámci klasickej fyziky.
- **Fyzika nevysvetľuje tajomstvo prírody, ale vedie späť k hlbšiemu tajomstvu.**
- **Matematika je skúmanie najvšeobecnejších možných štruktúr, nech sú dané priestorovo, časovo alebo dokonca len čisto pojmovy.**
- **Len človek je dejinnou bytosťou... Dejiny – to je meno jednej z najdôležitejších duchovných vied... Dejiny sú len tam, kde je zmena... Prírodu jej dejiny postihujú, ale príroda ich nepociťuje... Človek má vedomie a skúsenosť.**
- **Človek, ktorý sa domnieva, že môže byť bez náboženstva, obvykle upadne do nejakého nižšieho náboženstva.**
- **Teológovia majú skutočnú pravdu, ktorá ide viac do hĺbky ako vedecká pravda nášho atómového veku. Vedomosti teológov o podstate človeka majú hlbšie korene ako racionálne odvodenia modernej vedy.**
- **Vedecký a technický svet novoveku je výsledkom smelého pokusu, ktorý je poznaním bez lásky... Ľudský svet vždy obstál len preto, že boli iní, ktorí v sebe cítili výzvu pýtať sa na zmysel všetkého a jednať so zodpovednosťou za celok.**
- **Existencia je neuspokojený smäd po bytí a pôžitku, ktoré prináša nikdy nekončiace utrpenie... Zúfalstvo je otázka, na ktorú často odpovedá Boh.**
- **Tolerancia ako neutralita voči pravde je zhubná... Tolerancia ako tvorba priestoru, v ktorom možno pravdu nájsť a prijať, je nevyhnutná.**
- **Bytie je staršie než poznanie, ale až poznanie vie, čo je bytie.**
- **Špecifikom európskej kultúry je predovšetkým trojaké antické dedičstvo: grécke myslenie, kresťanská viera, rímske právo.**
- **Vedecký a technický svet novoveku je výsledkom smelého pokusu, ktorý je poznaním bez lásky... Jadrová energia sama o sebe nie je taká nebezpečná. Nebezpečné je narastajúce násilie technického sveta... Jeden z negatívnych účinkov technickej kultúry je konzumná mentalita a vyhýbanie sa zodpovednosti.**
- **Trh môže byť automaticky efektívny iba tam, kde postačujú štatisticky popísateľné funkcie, ale nie tam, kde je treba detailne pochopiť kauzálne vzťahy... Zhromaždený rozum mnohých účastníkov trhu podporuje myslenie viac ako jedno stredisko centrálného plánu... Trh ja nácvikom slobodného konania.**

*Politický poriadok musí spočívať na pravde... Pravda vyžaduje slobodný súhlas a nie nátlak, slobodnú diskusiu a toleranciu... dobrá politika je možná len na základe pravdy, nikto si však nemôže nárokovať vlastníctvo pravdy... **Pravda nie je diktovaná, ale hľadaná a stále iba čiastočne nachádzaná pravda.***

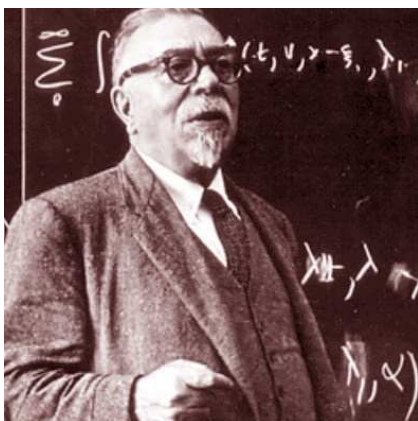
Carl Friedrich WEIZSÄCKER
(28. 6. 1912 – 28. 4. 2007)

(dmj)

Zápas o poznanie

- Čísla môžu mať kultúrnu a estetickú hodnotu, alebo môžu mať akýsi vzťah k takým pojmom, ako je krása, sila, nadšenie. **Matematika je jedným z druhov umenia...** Najvyššie poslanie matematiky spočíva práve v tom, aby nachádzala skrytý poriadok v chaose, ktorý nás obklopuje.
- **Samočinný počítač má práve takú hodnotu, akú kvalitu má človek, ktorý ho používa.**
- Keď používame „rozumné stroje“, musíme my sami prejaviteľ ešte viac rozumu a schopností, ako sme prejavili predtým, kým sme ich nepoužívali. Ak však požadujeme „um“ od stroja, musíme od seba samých žiadať ešte viac rozumu. **Dajte človeku čo je ľudské a počítaču to, čo je strojové.**
- Veda je pokus vytvoriť ostrovček organizovanosti zoči-voči základnej tendencii prírody k chaosu. Je to bezočivosť voči bohom, ale zároveň aj železná nevyhnutnosť, ktorú nám ukladajú... Veda je nemožná bez viery... Vedec by mal byť hnaný takým neodolateľným tvorivým pudom, aby bol dokonca sám ochotný, ak nie je za svoju prácu platený, zaplatiť, aby mal možnosť ju konať... **Disciplínou vedca je zasvätenie pravde...**
- **Nebojujeme o konečné víťazstvo v nekonečnej budúcnosti. Najväčšie možné víťazstvo je to, že človek je, že v bytí pokračuje a že bol. Žiadna porážka nás nemôže pripraviť o úspech, že sme v určitom okamihu existovali, a to vo vesmíre, ktorý sa zdá byť voči nám ľahostajný.**
- Žijeme však v dobe, kedy formy do značnej miery nahrádzajú výchovný obsah, samotná túžba po poznaní sa zriedka pokladá za dôstojný cieľ, pričom sa dnes považuje získanie vyššieho vzdelania viac za záležitosť spoločenskej vážnosti ako za výraz nejakého hlbokého impulzu.
- **Je už pokročilá doba, voľba medzi dobrom a zlom búcha na naše dvere... Dôležité nie je víťazstvo, ale zápas o poznanie.**
- Informácie sú cementom spoločnosti... **Žiť aktívne znamená žiť s primeranými informáciami.**
- Prenos informácie sa nedá uskutočniť bez určitej spotreby energie, to znamená, že medzi energetickými a informačným spojením neexistuje žiadna ostrá hranica.

- **Rôznorodosť a možnosť** sú vrodene v ľudskej zmyslovej aparátúre a naozaj sú kľúčom pre pochopenie najvznešenejších vzletov ľudského ducha, lebo rôznorodosť a možnosť patria k samej štruktúre ľudského organizmu.
- Budúcnosť ponúka málo nádeje pre tých, čo očakávajú, že naši noví mechanickí otroci nám vytvoria svet, v ktorom budeme oslobodení od nevyhnutnosti myslieť.
- **Človek nevydrží byť neustále smutný.**

Norbert WIENER (26.11.1894 – 18.3.1964)

(dmj)

ODKAZY